

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen vammaisneuvoston lausunto aluehallituksen § 168/31.8.2023 ateriamaksuesityksestä

Hyvinvointialueen vammaisneuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto aluehallituksen § 168/31.8.2023 ateriamaksuesityksestä. Kiireisen aikataulun vuoksi lausunto on laadittu jäsenille sähköpostitse lähetetyn kyselyn avulla. Siinä kysyttiin jäsenten kantaa ja perusteluja ateriamaksujen korotusesitykseen. Vastauksia tuli 9 kappaletta, eli yli puolet neuvoston jäsenistä vastasi kyselyyn. Lisäksi vammaisneuvoston jäsenille annettiin mahdollisuus osallistua vanhusneuvoston 19.9.2023 kokoukseen, jossa § 59 *Vanhusneuvoston lausunto ateriapalvelumaksuista 1.1.2024 lukien* käsiteltiin lausuntopyyntöä. Kokoukseen oli kutsuttu Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tukipalvelujohtaja Eeva-Maria Varpenius ja asiakasmaksupäällikkö Riitta Manninen-Rouvali, jotka kertoivat maksuihin tehtävistä muutoksista ja vastasivat kysymyksiin.

Saapuneissa vastauksissa vammaisneuvoston jäsenistä 7 oli ateriamaksuesitystä vastaan, 1 kannatti sitä ja 1 ei ottanut kantaa. Vammaisneuvoston jäsenistä neljä jätti vastaamatta.

Vammaisneuvosto ymmärtää, että yleinen kustannusten nousu vaikuttaa myös ateriamaksujen määrittelyyn, koska palvelua ei voi tuottaa isolla tappiolla. He eivät myöskään vastustaneet hintojen yhtenäistämistä kaikkien asiakasryhmien kesken.

Vastauksissa kuitenkin korostui huoli aterioiden laadusta. Vammaisneuvosto ei halua, että ateriamaksuja korotetaan, ellei samalla myös paranneta ruoan laatua. Toiveena oli, että jatkossa hinta ja laatu kohtaisivat paremmin. Vastauksissa tuotiin esiin, että laadukas ruoka tarkoittaa ennen kaikkea hyvää ja maistuvaa ruokaa. Sekä ikäihmiset että vammaiset tarvitsevat monipuolista ja ravitsevaa ruokaa. Monilla palveluiden piirissä olevilla ruoka-annokset ovat muutenkin pieniä, jolloin korostuu ruoan ravitsevuus ja tuoreiden kasvien merkitys sekä annoksen houkuttelevuus ja maistuvuus. Ruoan laatu vaikuttaa sekä fyysiseen että psyykkiseen terveyteen.

Vammaisneuvosto haluaa myös tuoda esiin, että elinkustannusten nousu on vaikuttanut ikäihmisiin ja vammaisiin, jotka ovat usein jo valmiiksi pienituloisia. Ateriamaksuesitys koskee ihmisiä, joilla ei välttämättä ole muita vaihtoehtoja, ja jotka ovat riippuvaisia toisten valmistamasta ruoasta. Esimerkiksi kehitysvammaisilla henkilöillä ei ole mahdollisuutta säästää ateriakustannuksissa valmistamalla ruoat itse. Neuvosto ei halua, että muutokset huonontavat vammaisten ihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia sekä samalla heidän asemaansa entisestään.

Vastauksissa ehdotettiin, että kustannuksia pyrittäisiin hillitsemään tuottamalla ruokia lähellä. Jatkossa toivottiin enemmän paikallisesti valmistettua ja tuoretta ruokaa, joka saapuisi vastaanottajalleen lämpimänä. Näiden muutosten uskottiin myös parantavan ruoan houkuttelevuutta.

Lisäksi vammaisneuvosto haluaa muistuttaa, että kun jonkin palvelun myöntämisestä tehdään päätös, on samassa yhteydessä päätettävä myös asiakasmaksusta ja liitettävä päätökseen oikaisuvaatimusohjeet. Asiakkaalle tulisi myös tuoda selkeästi esiin, että hän voi hakea maksuihin alennusta tai niiden kokonaan poistamista, mikäli

toimeentulo vaarantuu. Neuvoston jäsenten kokemus on, että vammaispalveluissa ei aktiivisesti kerrota näistä asioista palvelujen saajille. Asiakkaiden pitäisi saada enemmän tietoa ja tukea.

Yhteenvetona voisi sanoa, että vammaisneuvosto ajattelee kysymyksen olevan arvovalinnasta. Ateriapalvelumaksuja ei olisi pakko korottaa, vaikka laki antaakin siihen mahdollisuuden. Neuvosto ei siis halua, että maksuja korotetaan, mikäli ruoan laatu ei ensin parane. Nykytilanteessa neuvosto katsoo, että hintojen korotukselle ei ole erityistä perustetta, mikäli katsotaan ruoan laatua.

Vammaisneuvoston jäsenet haluavat myös muistuttaa, että YK:n vammaissopimuksen mukaisesti vammaisilla ihmisillä on oltava mahdollisuus osallistua heitä koskevista asioista päättämiseen. Tämän takia lausuntojen antamiseen pitäisi varata enemmän aikaa, ja lausuntoja tulisi pyytää laajemmalta joukolta.